

ДАНИЈЕЛА М. ПРОШИЋ-САНТОВАЦ¹

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ВЕРА М. САВИЋ²

ВЕРИЦА Р. МИЛУТИНОВИЋ³

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА

СТАВОВИ УНИВЕРЗИТЕТСКИХ СТУДЕНАТА ПРЕМА УЧЕЊУ ГРАМАТИКЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА У МУЛТИМЕДИЈАЛНОМ ОКРУЖЕЊУ

САЖЕТАК. Рад је имао за циљ да испита ставове универзитетских студената према граматици енглеског језика и према примени мултимедијалних дидактичких средстава у настави граматике, као и њихову повезаност са резултатима на тесту граматике. Сprovedено је експериментално истраживање са две групе студената тако што је у контролној групи коришћен традиционални приступ у настави граматике, а у експерименталној су традиционална наставна средства била допуњена мултимедијалним наставним средствима. Полазне хипотезе су биле да позитивни ставови према учењу граматике страног језика утичу на успех у учењу граматике, као и да се на ставове студената према учењу граматике може утицати применом мултимедијалних наставних средстава као допуне традиционалним средствима. Резултати су показали да ставови студената према граматици енглеског језика значајно утичу

¹ d.prosic.santovac@gmail.com, dprosic santovac@ff.uns.ac.rs

² verasavic035@gmail.com

³ verica.milutinovic@pefja.kg.ac.rs

Рад је примљен 25. јуна 2020, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 24. марта 2021.

на њихова постигнућа из граматике, као и да употреба мултимедијалних наставних средстава утиче на формирање позитивних ставова студената према граматички, што има важне импликације за наставу граматике страног језика на универзитетском нивоу.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: ставови студената према учењу граматике; граматика енглеског језика; мултимедијална наставна средства; ставови студената према примени мултимедијалних средстава.

УВОД

Такозвану традиционалну наставу одликовала је употреба једноставнијих дидактичких медија, као што су уџбеници, радни листови, тестови и остали штампани материјали, при чему је често у процесу наставе наставник био у фокусу, док модерна образовна технологија нуди више могућности да ученик и учење буду у центру образовног процеса и да ученици развијају компетенције за примену стеченог знања (Prošić, 2006; Teo et al., 2017). Временом се позиција ученика променила, па се, за разлику од искључиве улоге објекта у прошлости, данас ученици сматрају „и за субјекат и за објекат наставе, [те] је много више избора који [им] се стављају на располагање“ (Прошић-Сантовац, 2010, стр. 279). Међутим, модерно доба са својим технолошким достигнућима доступним општој популацији довело је до генерацијског јаза између већине наставника и ученика, при чему су наставници углавном одрастали у ери штампаних медија, док ученици одрастају у добу електронских или дигиталних, те за њих интерактивност и живописност мултимедија представљају нешто на шта су навикли и што се подразумева у њиховом животу (Савић, 2004; Милутиновић, 2016). Џестер (Jester, 2002) ову ситуацију пореди са „телевизијском генерацијом“, којој припада велики део данашњих наставника, којима је често био изазов да се сконцентришу на причу са радија када су боја и слика одсутни, па поставља основано питање да ли се можда данашњи ученици тако осећају у вези са многим задацима које добијају у штампаном облику.

Међутим, иако је од објављивања чланка Лоре Џонсон (Johnson, 1946), којим се препоручује употреба грамофонских плоча, филмова, радио програма, и других аудио-визуелних средстава као неизоставних у настави страних језика, прошло седам деценија, још увек постоје наставници који се умногоме оглушују о модернизацију, чак и када поседују адекватну опрему за употребу савремених мултимедијалних средстава, и упркос чињеници

да истраживања показују потенцијал савремених мултимедија да „стварају богату и инспиративну средину за учење страних језика, веома верно одсликавају природну околину датог језика, као и његову културу, а истовремено стимулишу природан процес усвајања језика, укључивањем што више чула истовремено“ (Прошић, 2005, стр. 190). Ово је посебно важно код учења граматике страног језика, које се често традиционално доживљава као сувопарно и досадно (Benjamin & Berger, 2013), те употреба савремених мултимедија у настави потенцијално може допринети формирању позитивнијих ставова код ученика и студената страног језика. Због тога је општи циљ овог рада да се утврди да ли на ставове студената према учењу граматике енглеског језика утиче употреба савремених мултимедијалних дидактичких средстава, као што су PowerPoint презентације, едукативне видео-игре и видео-снимци, као допуна традиционалним средствима.

ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

ГРАМАТИКА У НАСТАВИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Током дугог низа година сматрало се да је учење граматике синонимно са учењем страног језика (Rutherford, 1987). У другој половини двадесетог века граматика се померила са позиције централне важности у настави језика, да би заузела место само једне од компоненти у моделу комуникативне компетенције (Celce-Murcia, 1991) и у међувремену постала релативно контроверзна тема, посебно у смислу начина на који се приближава ученицима (Thornbury, 2006). Став који тренутно доминира јесте да учење језика не подразумева акумулирање граматичких правила и њихово увежбавање са циљем подизања граматичке компетенције, већ би, уместо тога, настава страног језика требало да изложи ученике различитим комуникативним активностима које ће покренути природне процесе усвајања (Scheffler & Cinciala, 2011). У том смислу се препоручује да се ученици уче „граматикарењу“¹ (енгл. *Grammaring*), а не граматизи, тј. да се о грама-

¹ Термин „*grammaring*“ преведен је у овом раду као „граматикарење“, јер је сам појам на који се термин односи уврштен међу четири језичке вештине, тј. читање, писање, слушање и говорење, а с обзиром на то да на енглеском језику овај термин дели исти суфикс са сва четири паралелна термина, иста аналогија је примењена и у српском језику.

тици размишља као о још једној вештини коју треба савладати, а не о групи правила која треба запамтити (Larsen-Freeman, 2001), па се поставља питање како интегрисати наставу граматике у комуникативну методологију у оквиру које се посвећује пажња свим аспектима комуникативне компетенције, и у ком облику би настава требало да се спроводи (Hedge, 2000).

Примена разноврсних дидактичких средстава савремене мултимедијалне технологије умногоме може допринети обезбеђивању комуникативних активности у којима се граматика учи и увежбава у одговарајућем контексту. Међутим, мора се водити рачуна о томе да настава заснована на савременој технологији није метода сама по себи, већ мора бити интегрисана у различите педагошке приступе, као што ни технологија сама по себи не може бити ефикасна или неефикасна, него то могу бити само начини на који се она употребљава (Kern, 2006). Због тога је важно пронаћи равнотежу у данашњој наставној пракси, уз стално укључивање модерних елемената и њихово осавремењавање, али уз истовремено задржавање свих добрих и ефикасних традиционалних компоненти (Prošić-Santovac, 2007). С друге стране, с обзиром на то што се квалитет наставе подиже употребом већег броја различитих техника (Smith & Renzulli, 1984), засигурно би била грешка и искључити нова технолошка достигнућа из наставе, с обзиром на то да она нуде синтезу различитих дидактичких медија, као и могућност да на више начина задовоље потребе ученика/студената.

СТАВОВИ ПРЕМА УЧЕЊУ ГРАМАТИКЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Бројне студије о ставовима према учењу страног језика које су спроведене у различитим деловима света са универзитетским студентима (Horwitz, 1988, 1999; Ariogul et al., 2009; Mohebi & Noddadady, 2011; Пашалић и Синовчић Трумбих, 2014; Kojour & Heirati, 2015), показале су да ставови представљају један од најзначајнијих и најутицајнијих индивидуалних фактора који одређују успех у учењу страног језика. Истраживања показују да је афективно-мотивациона димензија учења у веома чврстој вези са когнитивном димензијом, односно да мотивација студента утиче на његово ангажовање у језичком задатку и на остварене резултате (Dörnyei & Kormos, 2000; Savić & Stanojević, 2016). Ставови одређују степен позитивног односа према разним аспектима везаним за страни језик и учење страног језика (Dörnyei & Csizér,

2005), што даље утиче на ниво ангажовања у учењу језика. Хорвиц (Horwitz, 1988) сматра да негативни ставови у вези са страним језиком и учењем страног језика доводе до лошијих постигнућа у учењу језика, док су позитивни ставови кључни за употребу одговарајућих стратегија у учењу језика, тако да студенти који развију позитивне ставове о разним аспектима учења страног језика и о својим способностима најчешће користе ефикасне стратегије у учењу, док се они који имају негативне ставове често ослањају на неефикасне стратегије, што даље доводи до негативних ставова према искуству учења језика, анксиозности у учењу и недостатка самопоуздања, односно, смањењу мотивације за учење.

До почетка 1990-их година испитивање различитих језичких ставова имало је за циљ да се утврди како ставови утичу на општу способност студената да уче страни језик и на њихов успех у томе, да би се данас ставови као афективна димензија учења страног језика више изучавали у вези са конкретним аспектом учења страног језика, односно задатком у настави, како би се боље разумело понашање студената и њихова мотивација у настави (Dörnyei & Kormos, 2000; Dörnyei & Csizér, 2005). Иако су ставови према разним аспектима учења страног језика предмет многобројних истраживања у свету већ више деценија, у Србији се овој теми није поклањала адекватна пажња. Скорије истраживање спроведено у Хрватској (Пашалић и Синовчић Трумбидић, 2014) показало је да универзитетски студенти имају веома различите ставове о појединим аспектима учења страног језика и да су најпозитивнији ставови били у погледу жеље да се језик добро научи и у вези са значајем који енглески језик има у друштву, а већина испитаника граматiku сматра најважнијим аспектом учења страног језика. Испитивање спроведено у Белгији са фокусом на однос између приступа у настави граматике (традиционални насупрот комуникативном приступу) и успеха у овладавању граматичким садржајима, показало је да се традиционални приступ може асоцирати са лошијим резултатима у тестирању неких граматичких садржаја (Van Vooren et al., 2012). Циљ нашег рада јесте да испита како на ставове студената према учењу граматике утиче приступ у настави, као и колико ставови према граматизици утичу на постигнућа у учењу граматике.

ПРИМЕНА САВРЕМЕНИХ МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ ДИДАКТИЧКИХ
СРЕДСТАВА У НАСТАВИ ГРАМАТИКЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Општи закључак многобројних студија о ефектима употребе савремених технолошких дидактичких средстава на наставу страног језика јесте да мултимедијално окружење унапређује наставу страног језика и позитивно утиче на мотивацију студената за учење, првенствено захваљујући интерактивним и забавним активностима које обезбеђују активно учење и развој рефлексивног приступа учењу (Савић, 2004; Al-Jarf, 2005; Baturay & Daloglu, 2010; Gilakjani, 2012), као и флексибилности мултимедија за коришћење како у настави, тако и изван учионице (Yang & Fang, 2008). Дакле, компоненте мултимедија као што су звук, слика, видео и анимација, могу обезбедити неопходни контекст у комуникативном приступу настави граматике и омогућити да настава постане ефикаснија. Уопштено говорећи, истраживања ставова студената према употреби савремених мултимедија у настави показују веће интересовање студената за наставу и учење уз присуство мултимедија у настави, као и све снажније уверење у корисност њихове апликације (Al-Jarf, 2005). Ефекти примене савремених технолошких средстава у учењу језика зависе од фактора као што су врста средстава која се користе, сврха њихове употребе, начин на који се користе, као и дужина њихове употребе, и огледају се како у унапређивању лингвистичких постигнућа тако и у развоју позитивних ставова према наставним садржајима и методама рада. Ипак, неке студије показују да су ставови студената према употреби савремених медија у настави језика још увек подељени, какав је случај у студији где је готово половина испитаника изразила негативан став о корисности дидактичких медија за учење страног језика (Пашалић и Синовчић Трумбић, 2014). Један од циљева нашег рада јесте да се испита да ли искуство употребе мултимедија у настави граматике утиче на формирање позитивних ставова студената према употреби мултимедијалних средстава и према граматички и да ли то има ефеката на њихова постигнућа у учењу граматике.

МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА

Спроведено је експериментално истраживање са универзитетским студентима у Србији, са циљем да се испита утицај ставова према граматици и према употреби мултимедијалних средстава на успех у учењу граматике. Постављена су три истраживачка питања: 1) да ли ставови према учењу граматике утичу на постигнућа у учењу граматике; 2) да ли употреба мултимедија као допуне традиционалним наставним средствима у настави граматике утиче на ставове према граматици; 3) да ли постоји веза између употребе мултимедијалних средстава и успеха у учењу граматике. Такође, постављене су и следеће три хипотезе:

X1: ставови студената према граматици утицаће на њихова постигнућа из граматике;

X2: употреба мултимедија као допуне традиционалним наставним средствима у настави граматике утицаће на ставове према граматици;

X3: студенти који у настави граматике користе савремена мултимедијална средства имаће боља постигнућа у усвајању граматичких садржаја.

УЗОРАК, ПРОЦЕДУРА И ИНСТРУМЕНТИ

Узорак истраживања је чинило 80 учесника са језичком способношћу на нивоу Б1 Заједничког европског референтног оквира за језике, студената прве, друге и треће године на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду. Подела учесника по годинама студирања приказана је у Табели 1. Учесници су били са 12 различитих одсека, и то: Филозофија (11,5%), Германистика (3,8%), Хунгарологија (5,1%), Историја (16,7%), Компаративна књижевност (1,3%), Медијске студије (12,8%), Педагогија (14,1%), Психологија (17,9%), Славистика (1,3%), Словакистика (1,3%), Социологија (5,1%), Српски језик и лингвистика (1,3%) и Српска књижевност (7,7%). Матерњи језик већине учесника био је српски (88,8%), затим мађарски (8,8%) и словачки (2,5%). Три четвртине учесника (73,8%) било је женског пола, а једна четвртина мушког (25,3%), док је просечна старост учесника била 19,45 година.

УЧЕСНИЦИ		
ГОДИНА СТУДИЈА	F	%
Прва година	35	44,3
Друга година	42	51,9
Трећа година	3	3,8
Укупно	80	100

ТАБЕЛА 1: СТРУКТУРА УЧЕСНИКА ПРЕМА ГОДИНАМА СТУДИЈА

Учесници су насумично подељени у две групе, контролну (КГ) и експерименталну групу (ЕГ), са по 40 учесника. Иако су групе учесника биле доста уједначене по карактеристикама, постоје и незнатне разлике по питању демографских података. Подаци су приказани у Табели 2.

УЧЕСНИЦИ		
	КОНТРОЛНА ГРУПА	ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА ГРУПА
Просечна дужина учења енглеског језика у годинама	9,67	9,51
Процент учесника женског пола	85,00	62,50
Процент учесника мушког пола	15,05	37,50
Процент говорника српског језика као матерњег	85,00	92,50
Процент говорника мађарског језика као матерњег	10,00	7,50
Процент говорника словачког језика као матерњег	5,00	-

ТАБЕЛА 2: КАРАКТЕРИСТИКЕ КОНТРОЛНЕ И ЕКСПЕРИМЕНТАЛНЕ ГРУПЕ

Истраживање је трајало два семестра, при чему су у контролној групи приликом увођења нових граматичких јединица предвиђених планом и програмом употребљавана традиционална наставна средства и технике, као што је, на пример, разговор о некој теми из уџбеника, читање текста из уџбеника, или слуша-

ње аудио-снимка који прати лекцију из уџбеника, а све то уз писање кредом по традиционалној зидној табли уз употребу класичног ЦД плејера. У експерименталној групи граматичке јединице су увођене, осим на поменуте начине и уз читање текста који није предвиђен уџбеником, слушање аудио-снимка песме која није предвиђена уџбеником, гледање музичког спота који није предвиђен уџбеником, гледање инсерта из филма или рекламног спота за филм и играње образовне компјутерске игрице, при чему су све ове додатне активности биле тематски уско везане за грађу у уџбенику. Такође, експериментална група је имала на располагању и интерактивну таблу, уз редовну компјутерску и учионичку опрему.

У истраживању су коришћена два инструмента: 1. Упитник о ставовима; 2. Тест граматике. Упитник о ставовима развиле су ауторке, а његов циљ је био да, осим прикупљања демографских података, забележи ставове учесника према учењу граматике енглеског језика (9 ставки), употреби мултимедијалних наставних средстава у настави граматике (11 ставки) и према различитим начинима увођења нових граматичких садржаја (9 ставки) (видети Додатак).

Ставови учесника према граматички најпре су утврђени упитником са 9 ставки, о којима су они исказивали своје ставове на скали од 1 до 4 (1 = уопште се не слажем, 2 = углавном се не слажем, 3 = углавном се слажем, 4 = у потпуности се слажем) (Табела 3). Ставке 3, 4, 5 и 7 су обрнуто кодиране (због негативне конотације у односу на остале ставке) тако да је став исказан са 1 претворен у 4, 2 у 3, 3 у 2 и 4 у 1. Затим је проверена поузданост, тј. унутрашња сагласност скале. Како би поузданост примењене мерне скале, тј. Кронбахов коефицијент алфа (енгл. Cronbach α), био адекватан, препоручује се вредност 0,70 и виша (De Vellis, 2003), а као што је приказано у Табели 3, поузданост мерне скале је у овом случају адекватна, јер износи 0,87. Коначан став учесника према граматички добијен је рачунањем средње вредности свих девет ставки и чува га променљива Граматика_став.

Ставови учесника према употреби мултимедија у настави граматике утврђени су упитником са 11 ставки, о којима су они исказивали ставове на скали од 1 до 4, као и у претходном случају (видети Додатак). Проверена је и унутрашња сагласност мерне скале, тј. Кронбахов алфа, и као што је приказано у Табели 3. она је адекватна на комплетном узорку, а и у случају експерименталне групе. Коначан став учесника према употреби мултимедија у

настави граматике (променљива Мултимедија_став) добијен је рачунањем средње вредности свих једанаест ставки.

Тест граматике (променљива Граматика_тест) био је дизајниран са циљем евалуације савладаности програма граматике обрађених на часовима у току трајања наставе, уз употребу вокабулара коришћеног на часовима како би граматика могла бити тестирана у контексту. Истраживање је било пресечно, а подаци су прикупљени на крају школске године, после два семестра експеримента, уз помоћ упитника и теста граматике. Резултати су обрађени помоћу SPSS статистичког софтвера.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

ДЕСКРИПТИВНА СТАТИСТИКА

Нормалност расподела за променљиве Граматика_тест, Граматика_став и Мултимедија_став у случају комплетног узорка утврђена је коришћењем Колмогоров-Смирнов теста који се користи када је број посматраних случајева већи од 50, а када су групе испитиване појединачно, коришћен је Шапиро-Вилк тест (јер је број посматраних случајева био мањи од 50). Према овим тестовима, нормалност се показује статистички незначајним (случајним) одступањем од нормалности, што значи да би вредност p требало да буде већа од 0,05. Резултати теста показали су да нормалну расподелу имају све променљиве Граматика_тест ($p = 0,2$), Граматика_став ($p = 0,2$) и Мултимедија_став ($p = 0,2$) на комплетном узорку, као и на испитаним групама.

У Табели 3. приказане су средње вредности (M), стандардне девијације (SD), поузданости скала тј. Кронбахов коефицијент алфа (α) и корелациона матрица испитиваних променљивих на комплетном узорку. Употребљена је Пирсонова корелација, јер све променљиве имају нормалну расподелу. Табела 4. приказује исте налазе за експерименталну групу.

ПРОМЕНЉИВА	М	SD	α	ГРАМАТИКА_ТЕСТ	ГРАМАТИКА_СТАВ
Граматика_тест	42,45	9,46			
Граматика_став	2,70	0,66	0,87	0,35**	
Мултимедија_став	2,78	0,48	0,72	-0,04	-0,03

ТАБЕЛА 3: ДЕСКРИПТИВНА СТАТИСТИКА ПРОМЕНЉИВИХ КОРИШЋЕНИХ У ИСТРАЖИВАЊУ (СКАЛА) И КОМПЗИТНА ПОУЗДАНОСТ (КРОНБАХОВ АЛФА), КАО И КОРЕЛАЦИЈЕ ИЗМЕЂУ ПРОМЕНЉИВИХ НА КОМПЛЕТНОМ УЗОРКУ

** Корелација је значајна на 0,01 нивоу значајности.

ПРОМЕНЉИВА	М	SD	α	ГРАМАТИКА_ТЕСТ	ГРАМАТИКА_СТАВ
Граматика_тест	40,82	9,61			
Граматика_став	2,55	0,67	0,87	0,41*	
Мултимедија_став	2,99	0,44	0,72	-0,06	0,32*

ТАБЕЛА 4: ДЕСКРИПТИВНА СТАТИСТИКА ПРОМЕНЉИВИХ, КРОНБАХОВ АЛФА И КОРЕЛАЦИЈЕ ИЗМЕЂУ ПРОМЕНЉИВИХ КОД ЕКСПЕРИМЕНТАЛНЕ ГРУПЕ

* Корелација је значајна на 0,05 нивоу значајности.

У случају контролне групе испитаници нису користили мултимедијална наставна средства у учењу граматике па стога нису испитиване корелације ове променљиве са резултатима на тесту и ставовима према учењу граматике.

СТАВОВИ ПРЕМА ГРАМАТИЦИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Ставови учесника према граматизи у контролној и експерименталној групи упоређени су т-тестом независних узорака. Тестирање је показало значајне разлике резултата у контролној ($M=2,85$, $SD=0,62$), односно експерименталној ($M=2,54$, $SD=0,67$) групи $t(78)=2,13$, $p=0,04$ (обострано). Разлика између средњих вредности обележја по групама (просечна разлика = 0,31, 95% CI: 0,02 до 0,59) била је умерена (ета квадрат = 0,05).

Учесници су изражавали свој став према начину учења граматике и рангирањем техника увођења нових граматичких садржаја према степену интересантности, при чему су обе групе имале на располагању избор свих алтернатива које су биле употребљаване у експерименталној групи (укупно 8), уз додаток опције обраде нове граматичке јединице без посебног увода (Табела 5).

Без обзира на то да ли су били изложени одређеној техници или не, у обе групе су као најинтересантнији начини увођења нових граматичких садржаја издвојени гледање инсерта из филма и музичког спота. Такође, обе групе сматрају да је најмање интересантан начин презентовања граматичких садржаја када наставник то чини без посебног увода. Остали избори се разликују, па тако треће место у контролној групи заузима разговор о теми из уџбеника, док је у експерименталној групи на истом месту слушање аудио-снимка песме која није предвиђена уџбеником, а разговор о теми из уџбеника се налази на петом месту. Читање текста који није предвиђен уџбеником се тако у случају експерименталне групе налази на претпоследњем месту, међутим, у случају контролне групе, оно је у првој половини табеле (на четвртом месту).

ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА ГРУПА		КОНТРОЛНА ГРУПА	
НАЧИН УВОЂЕЊА ГРАМАТИЧКИХ САДРЖАЈА	РАНГ	НАЧИН УВОЂЕЊА ГРАМАТИЧКИХ САДРЖАЈА	РАНГ
<i>гледање инсерта из филма</i>	2,82	<i>гледање инсерта из филма</i>	2,89
<i>гледање музичког спота који наставник донесе на час</i>	3,15	<i>гледање музичког спота који наставник донесе на час</i>	3,59
слушање аудио-снимка песме која није предвиђена уџбеником	3,80	разговор о некој теми из уџбеника	3,67
играње образовне компјутерске игрице	4,00	читање текста који није предвиђен уџбеником	4,15
разговор о некој теми из уџбеника	4,75	читање текста из уџбеника	4,25
читање текста из уџбеника	4,92	слушање аудио-снимка песме која није предвиђена уџбеником	4,27
<i>слушање аудио снимка са ЦД-а који њраши уџбеник</i>	4,92	<i>слушање аудио снимка са ЦД-а који њраши уџбеник</i>	4,85

ТАБЕЛА 5: РАНГИРАЊЕ РАЗЛИЧИТИХ НАЧИНА УВОЂЕЊА ГРАМАТИЧКИХ ЈЕДИНИЦА ПО СТЕПЕНУ ИНТЕРЕСАНТНОСТИ (1 = НАЈИНТЕРЕСАНТНИЈЕ, 9 = НАЈМАЊЕ ИНТЕРЕСАНТНО)^А

читање текста који није предвиђен уџбеником	6,52	играње образовне компјутерске игрице	5,02
када нема њоседној увода, нејо насјавник одмах крене са обрадом нове грамајичке јединице	7,02	када нема њоседној увода, нејо насјавник одмах крене са обрадом нове грамајичке јединице	7,20

ТАБЕЛА 5: РАНГИРАЊЕ РАЗЛИЧИТИХ НАЧИНА УВОЂЕЊА ГРАМАТИЧКИХ ЈЕДИНИЦА ПО СТЕПЕНУ ИНТЕРЕСАНТНОСТИ (1 = НАЈИНТЕРЕСАНТНИЈЕ, 9 = НАЈМАЊЕ ИНТЕРЕСАНТНО)^а

^а Курзивом су означене ставке које су једнако рангиране и у експерименталној и у контролној групи.

СТАВОВИ ПРЕМА УПОТРЕБИ МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ СРЕДСТАВА У НАСТАВИ ГРАМАТИКЕ

Ставови учесника према употреби мултимедијалних средстава у настави граматике у контролној и експерименталној групи упоређени су т-тестом независних узорака. Тестирање је показало да постоје значајне разлике резултата у контролној ($M = 2,56$, $SD = 0,43$), односно експерименталној ($M = 2,99$, $SD = 0,44$) групи $t(78) = -4,47$, $p = 0,000$ (обострано). Разлика између средњих вредности обележја по групама (просечна разлика = $-0,43$, 95% CI: $-0,62$ до $-0,24$) била је веома велика (ета квадрат = $0,2$).

Статистичка значајност ставова према примени мултимедијалних средстава у настави граматике испитана је помоћу непараметарских Ман-Витнијевих тестова (Табела 6). Ови тестови урађени су за сваку ставку и испитане су разлике средњих вредности ($p < 0,05$). Ман-Витнијеви тестови показали су статистички значајне разлике између контролне и експерименталне групе, у корист експерименталне групе у случајевима ставки 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 10. У осталим случајевима разлика није статистички значајна.

Високо статистички значајна разлика у корист експерименталне групе постоји у случају тврдње ставке 2 („Лакше пратим ток часа када се за увођење граматике користи PowerPoint презентација него када се искључиво пише по табли“, $p < 0,0005$), код ставке 3 („Опуштенија/и сам када се граматика обрађује помоћу инсерта из неког филма или музичког спота“, $p < 0,003$), ставке 4 („Гледање музичких спотова са циљем увођења граматичке јединице ме више заинтересује за граматiku него слушање аудио снимака са ЦД-а који прати уџбеник“, $p < 0,002$) и ставке 6 („Више сам мотивисан/а да се бавим граматиком када гледамо и инсер-

те из филмова него када само читамо текстове из уџбеника везане за одређену граматичку јединицу“, $p < 0,002$).

Ставка	ТИП ГРУПЕ	N	АРИТМ. СРЕДИНА	СТАНД. ДЕВ.	МАН-ВИТНИЈЕВ ТЕСТ		
					МЕДИЈАНА (25. ПЕРЦ. – 75. ПЕРЦ.)	P	НИВО ЗНАЧ.
Ставка 1	Контролна	40	2,00	1,01	2,00 (1,00 – 2,75)	0,063	/
	Експериментална	40	2,40	1,01	2,00 (2,00 – 3,00)		
	Укупно	80	2,20	1,02	2,00 (1,00 – 3,00)		
Ставка 2	Контролна	40	1,95	0,96	2,00 (1,00 – 2,00)	0,000	-0,42
	Експериментална	39	2,87	1,03	3,00 (2,00 – 4,00)		
	Укупно	79	2,41	1,09	2,00 (1,00 – 3,00)		
Ставка 3	Контролна	38	2,55	1,01	3,00 (2,00 – 3,00)	0,003	-0,34
	Експериментална	40	3,22	0,70	3,00 (3,00 – 4,00)		
	Укупно	78	2,90	0,92	3,00 (2,00 – 4,00)		
Ставка 4	Контролна	39	2,72	1,07	2,00 (2,00 – 3,00)	0,002	-0,35
	Експериментална	40	3,45	0,75	4,00 (3,00 – 4,00)		
	Укупно	79	3,09	0,99	3,00 (2,00 – 4,00)		
Ставка 5	Контролна	39	2,36	0,99	2,00 (2,00 – 3,00)	0,013	-0,28
	Експериментална	40	2,90	0,87	3,00 (2,00 – 4,00)		
	Укупно	79	2,63	0,96	3,00 (2,00 – 3,00)		
Ставка 6	Контролна	40	2,75	0,95	3,00 (2,00 – 3,75)	0,002	-0,35
	Експериментална	40	3,40	0,71	4,00 (3,00 – 4,00)		
	Укупно	80	3,07	0,90	3,00 (2,00 – 4,00)		

ТАБЕЛА 6: ДЕСКРИПТИВНА СТАТИСТИКА ЗА СТАВОВЕ ПРЕМА УПОТРЕБИ МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ СРЕДСТАВА У НАСТАВИ ГРАМАТИКЕ, МАН-ВИТНИЈЕВ ТЕСТ

Ставка 7	Контролна	39	2,23	0,96	2,00 (2,00 – 3,00)	0,028	-0,25
	Експериментална	40	2,72	0,99	3,00 (2,00 – 4,00)		
	Укупно	79	2,48	1,00	2,00 (2,00 – 3,00)		
Ставка 8	Контролна	40	2,55	0,90	3,00 (2,00 – 3,00)	0,045	-0,22
	Експериментална	40	2,92	0,76	3,00 (3,00 – 3,00)		
	Укупно	80	2,74	0,85	3,00 (2,00 – 3,00)		
Ставка 9	Контролна	40	2,30	0,91	2,00 (2,00 – 3,00)	0,233	/
	Експериментална	40	2,52	0,93	3,00 (2,00 – 3,00)		
	Укупно	80	2,41	0,92	2,00 (2,00 – 3,00)		
Ставка 10	Контролна	40	3,57	0,75	4,00 (3,00 – 4,00)	0,014	-0,27
	Експериментална	40	3,15	0,89	3,00 (3,00 – 4,00)		
	Укупно	80	3,36	0,85	4,00 (3,00 – 4,00)		
Ставка 11	Контролна	40	3,17	0,68	3,00 (3,00 – 4,00)	0,145	/
	Експериментална	40	3,37	0,77	4,00 (3,00 – 4,00)		
	Укупно	80	3,27	0,73	3,00 (3,00 – 4,00)		

ТАБЕЛА 6: ДЕСКРИПТИВНА СТАТИСТИКА ЗА СТАВОВЕ ПРЕМА УПОТРЕБИ МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ СРЕДСТАВА У НАСТАВИ ГРАМАТИКЕ, МАН-ВИТНИЈЕВ ТЕСТ

p - вероватноћа

РЕЗУЛТАТИ ТЕСТА ГРАМАТИКЕ

Тест познавања граматике дао је следеће резултате: просечни резултат контролне групе био је 73,33%, док је просечни резултат експерименталне групе био 68,03%, односно за 7,79% нижи. Т-тестом независних узорака упоређени су резултати на тесту из граматике у контролној и експерименталној групи. Није било значајне разлике резултата у контролној ($M = 44$, $SD = 9,17$), односно експерименталној ($M = 40,82$, $SD = 9,61$) групи $t(74) = 1,47$, $p = 0,14$ (обострано). Разлика између средњих вредности обележја по групама (просечна разлика = 3,18, 95% CI: -1,12 до 7,47) била је мала (ета квадрат = 0,03).

РЕЗУЛТАТИ ТЕСТИРАЊА ХИПОТЕЗА

На основу корелација које су се показале значајним над комплетним узорком (Табела 3), као и у случају експерименталне групе (Табела 4), поставили смо регресионе једначине како бисмо испитали међусобни утицај променљивих Граматика_став, Мултимедија_став и Граматика_тест. У првом случају, због значајне корелације између променљивих Граматика_став и Граматика_тест, испитан је утицај променљивих Граматика_став на променљиву Граматика_тест, тј. резултате теста из граматике на комплетном узорку. Иако се није показало постојање везе између Граматика_тест и Мултимедија_став, због коначне провере наше хипотезе, желели смо да проверимо постојање утицаја и у регресионој једначини. Затим, у случају експерименталне групе, корелације између Граматика_став и Мултимедија_став, као и Граматика_став и Граматика_тест, указале су на постојање значајне везе између ових варијабли. Из тог разлога смо у регресионој једначини испитали утицај променљивих Мултимедија_став и Граматика_тест на променљиву Граматика_став.

Прелиминарним анализама је доказано да претпоставке на којима се заснива вишеструка регресија као што су нормалност, линеарност, мултиколинеарност, хомогеност варијансе и постојање нетипичних тачака нису нарушене у оба случаја испитивања. Величина узорка задовољава препоруке које даје Стивенс (Stevens, 1996), тј. да је за истраживања у друштвеним наукама потребно око 15 субјеката по предиктору (променљивој) за поуздану једначину. У првом случају модел који обухвата променљиве Граматика_став и Мултимедија_став објашњава 19,3% варијансе у променљивој Граматика_тест на комплетном узорку. Од те две променљиве предиктор Граматика_став остао је у регресионој једначини и дао највећи јединствени допринос ($\beta = 41,9$) предвиђајући 41,9% зависне варијабле Граматика_тест, док променљива Мултимедија_став нема значајан утицај на Граматика_тест. У другом случају на узорку експерименталне групе, предиктори Граматика_тест и Мултимедија_став остали су у регресионој једначини објашњавајући респективно 39,2% и 36,2% варијансе зависне варијабле Граматика_став. Овај модел објаснио је 22,5% варијансе у зависној променљивој Граматика_став.

ДИСКУСИЈА

Циљ ове студије био је да испита ставове студената универзитета према граматици енглеског језика и према примени мултимедијалних дидактичких средстава у настави граматике, као и њихову повезаност са резултатима на тесту граматике. Спроведено је експериментално истраживање са две групе универзитетских студената тако што је у контролној групи коришћен традиционални приступ настави граматике, а у експерименталној су традиционална наставна средства била допуњена мултимедијалним средствима.

Резултати регресионе анализе на комплетном узорку показали су да ставови према граматици значајно утичу на резултате теста из граматике. Тиме је добијен позитиван одговор на прво истраживачко питање о утицају ставова на успех у познавању граматике и истовремено је потврђена хипотеза да ће ставови студената према граматици утицати на њихова постигнућа из граматике (X1).

Резултати су показали да учесници и експерименталне и контролне групе имају умерено позитивне ставове према граматици енглеског језика. Резултати статистичке анализе су показали да постоји умерено статистички значајна разлика у корист контролне групе у ставовима према граматици. Добијени резултати регресионе анализе у вези са ставовима експерименталне групе према граматици показују да употреба мултимедија као допуне традиционалним наставним средствима у настави граматике значајно утиче на ставове према граматици, чиме је добијен одговор на наше друго истраживачко питање. Овим је наша хипотеза да ће употреба мултимедија као допуне традиционалним наставним средствима у настави граматике утицати на ставове према граматици (X2) доказана.

С друге стране, анализа ставова према употреби мултимедијалних дидактичких средстава показује да је разлика у приступу у настави граматике утицала на то да групе имају различите ставове према мултимедијалним средствима, па су ставови експерименталне групе умерено до високо позитивни, док контролна група исказује негативне или умерено позитивне ставове према мултимедијима у настави граматике. Очигледно, ови избори били су условљени начинима презентације у медијуму којем су учесници били изложени и били су резултат два различита приступа. Може се закључити да се позитивни ставови према упо-

треби мултимедија у настави граматике формирају као резултат искуства у раду са овим дидактичким средствима, односно да се на ставове студената може утицати уколико се мултимедији сврсисходно користе у настави граматике.

T-тест је показао да не постоји значајна разлика у резултатима на тесту из граматике између експерименталне и контролне групе. Тиме није потврђена трећа хипотеза (H3) да ће учесници изложени мултимедијалним средствима остварити бољи успех на тесту граматике. Међутим, ако узмемо у обзир да су наши резултати показали постојање статистички значајне разлике у ставовима према учењу граматике између чланова две групе у корист контролне групе, да смо утврдили да ставови значајно утичу на резултате на тесту, а да се резултати на тесту нису статистички значајно разликовали, можемо закључити да је коришћење мултимедијалних дидактичких средстава ипак дало позитивне резултате. Може се закључити да постоји повезаност ставова према употреби мултимедија и успеха из граматике посредно, путем ставова према граматички, чиме је добијен одговор на наше треће истраживачко питање.

ОГРАНИЧЕЊЕ СТУДИЈЕ

Иако је узорак био уједначен колико је то било могуће у датим условима, он је ипак био пригодни, па је тако постојала разлика у полној структури и проценту билингвалних учесника (види Табелу 2) која је могла утицати на резултате истраживања. Такође, није било могуће спровести претходно испитивање ставова учесника о учењу граматике, чиме би се допринело формирању уједначенијих група. Узорак се не може сматрати репрезентативним за целу популацију универзитетских студената у Србији, с обзиром на поље друштвених наука коме њихове студије припадају, па би истраживање требало поновити са већим бројем испитаника са различитих факултета и у географски удаљеним срединама. Такође, ова студија о ставовима није узела у обзир бројне факторе, као што су контекст у ком се учи страни језик, друштвена средина и раније искуство студената у учењу граматике, који би могли утицати на формирање ставова, а чиме се могу бавити будуће студије.

ПЕДАГОШКЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ

Ово истраживање показало је да ставови студената према граматици значајно утичу на њихова постигнућа из граматике. Стога је важан задатак наставника са циљем унапређивања наставе страног језика да елиминише предрасуде студената које могу негативно утицати на постигнућа. Ови налази су у складу са резултатима Хорвиц (Horwitz, 1988) која сугерише да би требало деловати против негативних ставова студената према учењу граматике, како би студенти постали свесни својих предрасуда и последица које оне могу имати на њихова лингвистичка постигнућа.

Такође, наши налази да употреба мултимедија као допуне традиционалним наставним средствима утиче на ставове према граматици иду у прилог тврдњи Хеџа (Hedge, 2000) да је смештање граматике у контекст од велике важности за њено учење. Тако, с обзиром на то да мултимедији нуде могућност контекстуализације граматичких садржаја, требало би их редовно и сврсисходно користити као допуну традиционалним наставним средствима у настави граматике.

ЗАКЉУЧАК

На основу резултата истраживања, намеће се закључак да је на навике и ставове према учењу како страног језика тако и према учењу граматике датог језика, стечене током дугогодишњег школовања у систему образовања у Србији тешко, али не и немогуће утицати. Глобално гледано, употреба мултимедијалних наставних средстава позитивно утиче на однос студената према учењу, уколико имају прилику да рад са таквим средствима и искусе. Међутим, као што су резултати истраживања показали, студенти изложени само традиционалним наставним средствима углавном нису изразили већи степен негативности према учењу граматике у поређењу са онима који су, поред традиционалних средстава, имали приступ и мултимедијалним средствима, што нас наводи на закључак да традиционална средства не треба искључивати, јер она имају своју позитивну улогу у настави коју студенти такође препознају. Оно што је важно приликом рада јесте да се мора водити рачуна о контексту, и да, која год се наставна средства користила, она тематски треба да буду повезана са садржајем наставе, што се најефикасније може постићи одступањем од курикулума заснованог на граматици и окретањем тематски организованог настави, у којој би се грамика обрађива-

ла као једна од језичких вештина, а не као издвојен систем унутар језика.

Истраживањем је утврђено да студенти гаје у начелу позитиван став према учењу граматике, као и да сматрају граматику важним сегментом учења страног језика, и да, без обзира на припадност генерацији која је одрасла у дигиталном добу (енгл. *digital natives*), нису у већини наклоњенији дигиталним средствима и материјалима за учење насупрот штампаним, те да би била грешка када би наставници искључили употребу традиционалних средстава и у потпуности се окренули дигиталним (Jarvis & Szymczyk, 2010). Са друге стране, употреба мултимедијалних дидактичких средстава у овом истраживању показала се значајном у формирању ставова према граматици. Отуда сматрамо да би комбинација традиционалних и мултимедијалних средстава дала најбоље резултате у учењу граматике. Изузетно је значајно да универзитетски наставници страних језика буду свесни ставова својих студената како би могли да помогну мање успешним студентима у остваривању бољег успеха развојем успешних стратегија за учење граматике (Dörnyei & Кормос, 2000; Dörnyei & Csizér, 2005), као и оним даровитима, не би ли задржали или подigli ниво своје мотивације за учење страног језика. Мултимедијална средства у комбинацији са традиционалним нуде широк спектар могућности да се то у настави и оствари.

ЛИТЕРАТУРА Милутиновић, В. (2016). Испитивање прихватања иновативне употребе рачунара у настави математике код будућих учитеља и наставника математике. *Зборник Института за педагошка истраживања*, 48 (2), 339–366. DOI: 10.2298/ZIP1602339M

Пашалић, М. и Синовчић Трумбић, И. (2014). Вјеровања студената о учењу страних језика у хрватском контексту. *Школски вјесник*, 63 (1–2), 223–236.

Прошић, Д. (2005). Дидактичко-методичка вредност најчешће коришћених рачунарских програма у самосталном учењу енглеског језика. У: Ђ. Надрљански (ур.), *Информатика, образовна технологија и нови медији у образовању: Зборник радова са групе међународне научно-стручне конференције* (189–199). Сомбор: Учитељски факултет.

Прошић-Сантовац, Д. (2010). Аутономија ученика и наставника у систему образовања у Србији. У: Ј. Вучо и Б. Милатовић (ур.), *Аутономија ученика и наставника у учењу и настави језика: Зборник радова* (276–285). Никшић: Филозофски факултет.

- Савић, В. (2004). Мултимедији у комуникативном приступу у настави страних језика. *Зборник радова Училијској факултету у Јајодини*, 8, 135–151.
- Al-Jarf, R. (2005). The effects of online grammar instruction on low proficiency EFL college students' achievement. *Asian EFL Journal*, 7 (4), 166–190.
- Ariogul, S., Unal, D. C., Onursal, I. (2009). Foreign language learners' beliefs about language learning: a study on Turkish university students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1 (2009), 1500–1506, doi:10.1016/j.sbspro.2009.01.265
- Baturay, M. H. & Daloglu, A. (2010). Language practice with multimedia supported web-based grammar revision materials. *ReCALL*, 22 (3), 313–331.
- Benjamin, A. & Berger, J. (2013). *Teaching grammar: What really works*. New York: Routledge.
- Celce-Murcia, M. (1991). Grammar pedagogy in second and foreign language teaching. *TESOL Quarterly*, 25 (3), 459–480.
- De Vellis, R. (2003). *Scale development: Theory and applications (2nd edn.)*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Dörnyei, Z. & Csizér, K. (2005). The effects of intercultural contact and tourism on language attitudes and language learning motivation. *Journal of Language and Social Psychology*, 24 (4), 327–357.
- Dörnyei, Z. & Kormos, J. (2000): The role of individual and social variables in oral task performance. *Language Teaching Research*, 4 (3), 275–300.
- Gilakjani, A. P. (2012). The significant role of multimedia in motivating EFL learners' interest in English language learning. *I. J. Modern Education and Computer Science*, 4, 57–66. DOI: 10.5815/ijmecs.2012.04.08
- Hedge, T. (2000). *Teaching and learning in the language classroom*. Oxford: Oxford University Press.
- Horwitz, E. K. (1988). The beliefs about language learning of beginning university foreign language students. *The Modern Language Journal*, 72(3), 283-294.
- Horwitz, E. K. (1999). Cultural and situational influences on foreign language learners' beliefs about language learning: a review of BALLI studies. *System*, 27 (4), 557–576. ISSN: 0346-251X Online ISSN: 1879-3282
- Jarvis, H. & Szymczyk, M. (2010). Student views on learning grammar with web- and book-based materials. *ELT Journal*, 64 (1), 32–44.
- Jester, R. (2002). If I had a hammer: Technology in the Language Arts Classroom. *The English Journal*, 91 (4), 85–88.
- Johnson, L. B. (1946). Use of audio-visual aids in foreign language teaching. *The Modern Language Journal*, 30 (7), 404–412.
- Kern, P. (2006). Perspectives on technology in learning and teaching languages. *TESOL Quarterly*, 40 (1), 183–210.

- Kojour, M. K. & Heirati, J. K. (2015). Teacher's and students' beliefs on English for General Academic Purposes: The case of Iranian university students. *English Language Teaching*, 8 (12), 37–47. doi:10.5539/elt.v8n12p37
- Larsen-Freeman, D. (2001). Teaching grammar. In: M. Celce-Murcia (Ed.), *Teaching English as a second or foreign language*, 3rd ed. (251–266). Heinle & Heinle: USA.
- Mohebi, S. G. & Khodadady, E. (2011). Investigating university students' beliefs about language learning. *RELC Journal*, 42 (3), 291–304. DOI: 10.1177/0033688211422900
- Prošić, D. (2006). Self-evaluation in the process of self-study of the English language using modern educational technology. In: D. Soleša (Ed.), *The Third International Conference on Informatics, Educational Technology and New Media in Education: Proceedings of Papers* (327–334). Sombor: Pedagoški fakultet.
- Prošić-Santovac, D. (2007). Evaluation of E-Learning. In: D. Soleša (Ed.), *The Fourth International Conference on Informatics, Educational Technology and New Media in Education: Proceedings of Papers* (428–435). Sombor: Pedagoški fakultet.
- Rutherford, W. E. (1987). *Second language grammar: Learning and teaching*. New York: Longman.
- Savić, V. & Stanojević, V. (2016). Young reader's self-esteem and success in reading in English as a foreign language. In: J. Teodorović (Ed.), *Improving Quality of Elementary Education* (350–362). Jagodina: Faculty of Education.
- Scheffler, P. & Cinciała, M. (2011). Explicit grammar rules and L2 acquisition. *ELT Journal*, 65 (1), 13–23.
- Smith, L. H. & Renzulli, J. S. (1984). Learning style preferences: A practical approach for classroom teachers. *Theory into Practice, Matching Teaching & Learning Styles*, 23 (1), 44–50.
- Stevens, J. (1996). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. (3rd edn.) Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Teo, T., Milutinović, V., Zhou, M., Banković, D. (2017). Traditional vs. innovative uses of computers among mathematics pre-service teachers in Serbia. *Interactive Learning Environments*, 25 (7), 811–827. ISSN 1049-4820, DOI: 10.1080/10494820.2016.1189943.
- Thornbury, S. (2006). *Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Van Vooren, V., Casteley, J., Mottart, A. (2012). The impact of teachers' beliefs on grammar instruction and students' grammar competences. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 69 (2012), 641–648. Published by Elsevier Ltd.
- Yang, W. & Fang, F. (2008). Optimization of Multimedia English Teaching in Context Creation. *International Education Studies*, 1 (4), 136–142. Retrieved from www.ccsenet.org/journal.html

ДОДАТАК

I Ставови према граматици енглеског језика

- 1) Волим да учим граматику енглеског језика.
- 2) Добро знам граматику енглеског језика.
- 3) Стресно ми је када на мене дође ред да урадим неки задатак из граматики.
- 4) Устручавам се да се добровољно укључим у разговор о граматици.
- 5) Досадно ми је да учим граматику енглеског језика.
- 6) Учествујем у дискусији на часу када је реч о граматици.
- 7) Граматика енглеског језика ми је слаба тачка.
- 8) Волим када на мене дође ред да урадим неки задатак из граматики.
- 9) Учим граматику енглеског језика јер је она важна за добро познавање језика.

II Рангирање различитих начина увођења граматичких јединица по степену интересантности

- 1) Разговор о некој теми из уџбеника
- 2) Читање текста из уџбеника
- 3) Читање текста који није предвиђен уџбеником
- 4) Слушање аудио-снимка са ЦД-а који прати уџбеник
- 5) Слушање аудио-снимка песме која није предвиђена уџбеником
- 6) Гледање музичког спота који предавач донесе на час
- 7) Гледање инсерта из филма
- 8) Играње образовне компјутерске игрице
- 9) Када нема посебног увода, него предавач одмах крене са обрадом нове граматичке јединице.

III Ставови према употреби мултимедијалних и традиционалних средстава у настави граматики

- 1) Боље запамтим граматику када радим вежбе представљене на платну помоћу пројектора (PowerPoint презентације) него када су оне одштампане на папиру.

- 2) Лакше пратим ток часа када се за увођење граматике користи PowerPoint презентација него када се искључиво пише по табли.
- 3) Опуштенија/и сам када се граматика обрађује помоћу инсерта из неког филма или музичког спота.
- 4) Гледање музичких спотова са циљем увођења граматичке јединице ме више заинтересује за граматику него слушање аудио снимака са ЦД-а који прати уџбеник.
- 5) Када играмо образовну граматичку компјутерску игру, уживам у учењу граматике.
- 6) Више сам мотивисан/а да се бавим граматиком када гледамо и инсерте из филмова него када само читамо текстове из уџбеника везане за одређену граматичку јединицу.
- 7) Када се користе само табла, уџбеник и ЦД плејер приликом обраде неке граматичке јединице, не осећам ентузијазам за учење граматике.
- 8) Када се користе мултимедијалне презентације приликом обраде неке граматичке јединице, више сам заинтересован/а за учење граматике.
- 9) Учење граматике ми је сада интересантније него на почетку школске године.
- 10) Мој предавач на динамичан и интересантан начин предаје граматику.
- 11) Мој предавач користи интересантне материјале када предаје граматику.

DANIJELA M. PROŠIĆ-SANTOVAC

UNIVERSITY OF NOVI SAD
FACULTY OF PHILOSOPHY

VERA M. SAVIĆ

VERICA R. MILUTINOVIĆ

UNIVERSITY OF KRAGUJEVAC
FACULTY OF PEDAGOGICAL SCIENCES

SUMMARY

UNIVERSITY STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS LEARNING
GRAMMAR IN A MULTIMEDIA-ENRICHED ENVIRONMENT

A number of studies has shown that attitudes are one of the most significant and influential factors that determine success in learning a foreign language. The paper investigates university students' attitudes towards learning grammar of the English language and towards the use of multimedia teaching tools in grammar instruction, and how these attitudes influence success in learning grammar. Our experimental study involved two groups of university students studying English as a foreign language, a control and an experimental group, in the course of a full academic year. The control group was taught using only the traditional tools, while grammar instruction for the experimental group was conducted in a multimedia-enriched environment, i.e. in addition to the traditional tools, the students were also exposed to educational video games and video clips in the form of film segments and music videos that were not part of a coursebook material, but were closely connected to the topic of the unit in the coursebook. It was hypothesised that positive attitudes towards learning grammar would affect achievements in learning grammar, and that the students exposed to the multimedia tools would be more inclined to view grammar in a positive light. The instruments applied in the study were an attitude questionnaire and a grammar test that yielded quantitative data for the statistical analysis. The results indicated that university students' success in learning grammar was affected by their attitudes towards learning grammar, and that a multimedia-enriched environment contributed to the development of positive attitudes towards grammar. It can be concluded that positive attitudes towards multimedia-enriched environment in learning grammar resulted from the participants' experience of purposeful application of multimedia in the language classroom, and that positive attitudes indirectly contributed to the participants' success in the grammar test. These findings have signif-

ificant implications for teaching grammar at a university level and can be used for improving the conditions for grammar teaching, enhancing motivation for learning grammar, and eventually for achieving better results in learning grammar in a foreign language classroom.

KEYWORDS: university students' attitudes towards learning grammar; grammar study; multimedia teaching tools; university students' attitudes towards multimedia teaching tools.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons

Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence

(CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).